

- лізинговий договір укладається, як правило, на 2-5 років, що значно менше термінів фізичного зносу устаткування, і може бути розірваний промисловим підприємством у будь-який час;

- ризик псування або втрати майна лежить в основному на лізингодавцеві.

При оперативному лізингу лізингова компанія набуває устаткування наперед, не знаючи конкретного орендаря. Тому фірми, що займаються оперативним лізингом, повинні добре знати кон'юнктуру ринку інвестиційних товарів як нових, так і вживаних. При цьому виді лізингу компанії самі страхують майно, що здається в оренду, і забезпечують технічне обслуговування і ремонт.

Фінансовий лізинг – це угода, що передбачає протягом періоду її дії виплату лізингових платежів, котрі покривають повну вартість амортизації устаткування або велику його частину, додаткові витрати і прибуток лізингодавця.

Основні риси фінансового лізингу:

- участь третьої сторони (виробник або постачальник об'єкту);

- неможливість розірвання договору протягом так званого основного терміну оренди, тобто терміну необхідного для відшкодування витрат орендодавця. Проте на практиці це іноді відбувається, що обумовлюється в угоді про лізинг, але в цьому випадку вартість операції значно зростає;

- триваліший період угоди (звично термін служби об'єкту);

- об'єкти операцій, як правило, відрізняються високою вартістю.

Так само як і при оперативному лізингу, після завершення терміну контракту промислове підприємство може:

- купити об'єкт, але за залишковою вартістю;

- укласти новий договір на менший термін і за пільговою ціною;

- повернути об'єкт операції лізингової компанії.

Таким чином можна розглядати діяльність лізингових компаній як ефективних посередників у фінансовій діяльності підприємства. Така співпраця дає широкі можливості для підприємства у плануванні своєї господарської діяльності.

УДК: 331.25(477)

О.І. Білик

Інститут підприємництва та перспективних технологій

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

© О.І. Білик, 2009

Автором здійснено аналіз основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні за перший квартал 2009 року; висвітлено основні проблеми, з якими стикаються пенсійні фонди у період фінансово-економічної кризи і подано шляхи до їх вирішення; розглянуто питання захисту пенсійних активів.

The author analyzed the basic performance of private pension funds in Ukraine for the first quarter of 2009; highlighted the main problems faced by pension funds in period of financial and economic crisis and presented ways to resolve them; concerned the question of protection of pension assets.

Важливим питанням у системі недержавного пенсійного забезпечення займає сфера захисту активів пенсійних фондів, тобто гарантування громадянам майбутньої пенсії. Адже в умовах нестабільного економічного середовища дане питання є досить актуальним, оскільки економічна криза тягне за собою і збільшення недовіри до фінансових інститутів, а також зменшення можливості населення до заощадження коштів. Саме недержавні пенсійні фонди (НПФ) відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності національного фондового ринку, адже збільшення активів інституціональних інвесторів забезпечує заміщення короткострокових активів довгостроковими і допомагає зменшити ринкові ризики інвестування. Тому на сьогоднішній день важливим є забезпечення захисту пенсійних активів вкладників НПФ.

Незважаючи на фінансову кризу, ринок недержавних пенсійних фондів протягом двох останніх років лідирує за темпами росту серед інших сегментів небанківських послуг. Станом на перший квартал 2009 року загальні активи недержавних пенсійних фондів зросли і становлять 660,7 млн.грн. Відповідно і зросла кількість учасників НПФ на 6,6 тис.осіб, або на 1.4 %. Адміністраторами НПФ станом на 31.03.2009р. було укладено 61934 пенсійних контрактів з 48656 вкладниками. Частка юридичних осіб – вкладників НПФ становила 4,64%, а фізичних 95,365%. Проте, у порівнянні з четвертим кварталом 2008 року кількість контрактів у I кварталі 2009 року зменшилася, зокрема з юридичними особами зменшилася на 1,2 %, а з фізичними на 0,3% [1].

Власне нестабільність в економічному середовищі, можливість введення другого рівня пенсійного забезпечення посприяли вкладенню грошей пересічних громадян у власне майбутнє, зокрема для отримання додаткової пенсії в майбутньому, адже криза триватиме 2-3 роки, а настання пенсійних умов відбудеться через 10-15 років. На сьогоднішній день, коли мінімальні виплати заробітної плати є меншими від прожиткового мінімуму, громадяни не можуть розраховувати на достойний рівень державної пенсії. При цьому, одержуючи додаткову неофіційну заробітну плату, працююче населення має намір захиститися від девальвації гривні шляхом здійснення вкладів у НПФ. Саме механізм роботи НПФ передбачає можливість накопичувати пенсійний капітал, який фондом інвестується і таким чином, здійснюється зменшення ризику знецінення грошей. Оскільки мінімальний внесок в НПФ, відповідно до законодавства становить 63 гривні, то кожен громадянин може дозволити собі додаткову пенсію, що буде виплачуватися з НПФ [2].

Найбільшу частку вкладників складають особи віком від 40 до 55 років (42,1%), а найменшу частку – особи віком до 25 років (9,9%). Старша вікова категорія максимально наближена до пенсійного віку і має чітко визначені пріоритети, відповідні знання і досвід. Власне фізичні особи даної вікової категорії найменше зазнають скорочень в період кризових явищ, оскільки мають певний професійний рівень і отримують стабільні доходи. Отже, найкраще розуміють переваги третьої системи пенсійного забезпечення. Аналогічно зростають і обсяги пенсійних внесків : станом на 31.03.2009 року було здійснено внесків на суму 628,4 млн.грн, що на 7,8% більше ніж на кінець 2008 року. Відповідно зріс обсяг пенсійних активів на 7,9% і становив 660,7 млн.грн. В першому кварталі 2009 року НПФ притримуються консервативної стратегії інвестування пенсійних активів: переважними напрямками інвестування були депозити в банках (49,8% зальної кількості пенсійних активів), облігації підприємств-резидентів України (19,7%) та цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (КМУ) (9,9%) (рис.1)[1].

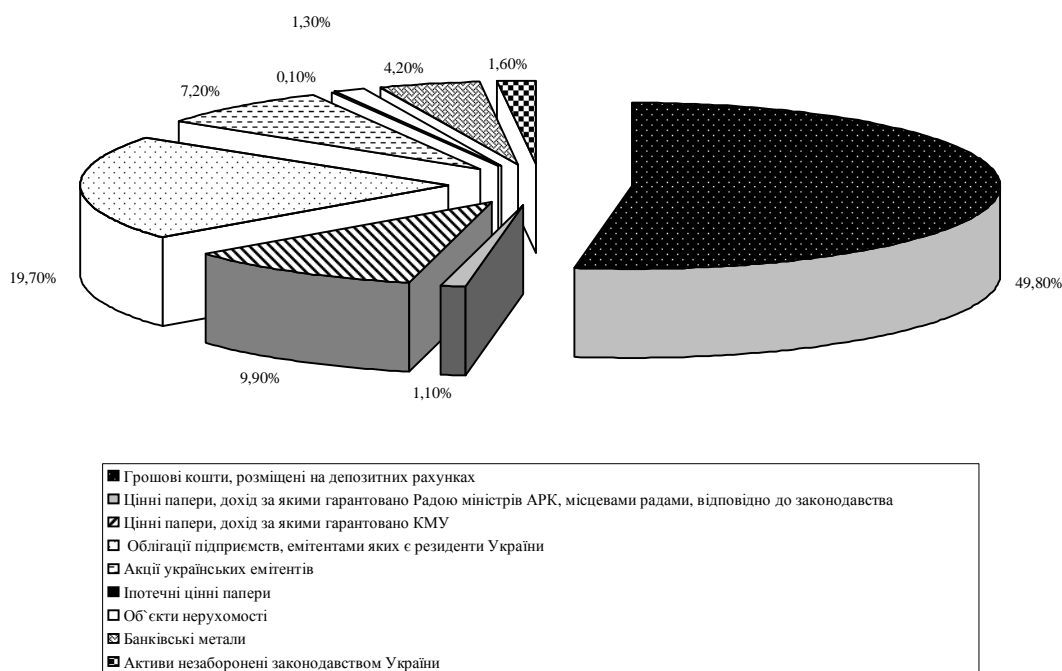

Рис. 1. Структура інвестованих пенсійних активів станом на 31.01.2009р.

Звичайно, як видно з рисунку, цінні папери, дохід за якими гарантується КМУ та цінні папери, дохід за якими гарантується Радою міністрів АРК, місцевими радами, не користуються попитом, що пов'язано з нестабільною політичною ситуацією в Україні. Крім того, вітчизняний фондовий ринок вимагає створення нових фінансових інструментів, які б гарантували інвестиційний дохід, отже, і відповідний захист пенсійних заощаджень.

Дієвим інструментом у сфері забезпечення прибутковості пенсійних вкладів є розмежування функцій обліку і збереження активів пенсійного фонду між адміністратором, компанією з управління активами (КУА), банком-зберігачем. Кожний суб'єкт по обслуговуванню пенсійних активів НПФ відповідає своїм майном за збереження і цільове використання пенсійних накопичень, що належать учасникам. І таким чином здійснюється всебічний контроль за діяльністю кожного суб'єкта відносин у сфері недержавного пенсійного забезпечення (рис.2) [3].

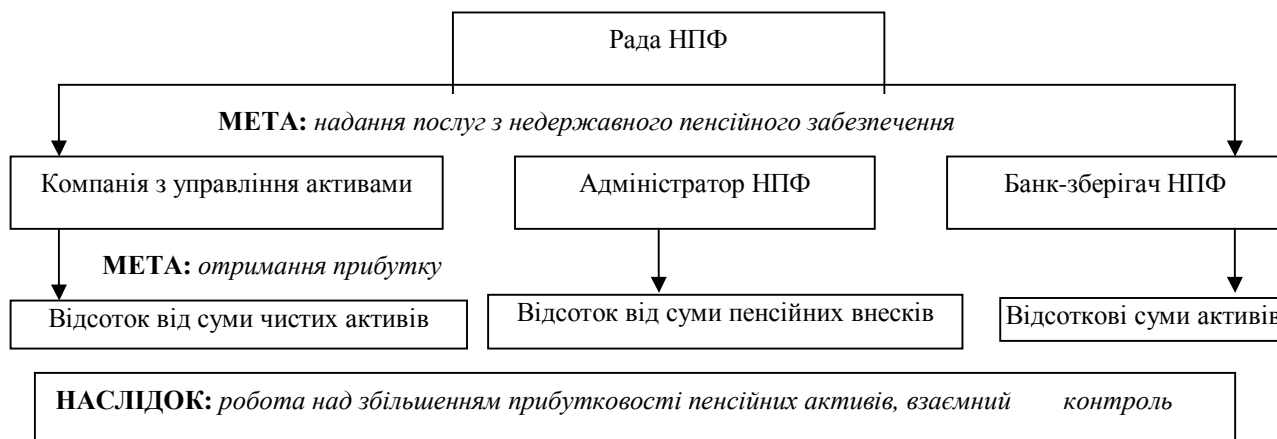

Рис. 2. Процес взаємозв'язку кожного із суб'єктів пенсійних відносин у сфері недержавного пенсійного забезпечення

Отже, загалом у відповідності з чинним українським законодавством захист пенсійних активів забезпечується шляхом: розмежування обов'язків між самим недержавним пенсійним фондом, компанією з управління активами, адміністратором фонду та банком-зберігачем; чіткого контролю органів державного нагляду; обмежень щодо інвестування пенсійних коштів; відокремлення пенсійних активів від активів обслуговуючих компаній; контролю учасників пенсійних відносин (Ради НПФ, адміністратора НПФ, компанії з управління активами, банком-зберігачем, вкладниками та учасниками фондів); можливість передання пенсійних накопичень із одного недержавного пенсійного фонду до іншого; щорічний незалежний аудит діяльності НПФ; заборони банкрутства пенсійного фонду.

Але у період кризи у сфері фінансово-економічних відносин виникає ряд проблем пов'язаних із забезпеченням ефективної роботи недержавних пенсійних фондів.

Для забезпечення покращання діяльності пенсійних фондів необхідно[4]:

- внесення змін до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення»;
- дотримуватись міжнародних норм та стандартів обліку і розкриття інформації, зокрема щоденний розрахунок чистої вартості активів і пенсійної одиниці, що дасть можливість справедливого розподілу доходів між учасниками фонду, а також своєчасного реагування на негативні зміни;
- урегулювати питання диверсифікації інвестиційного портфеля НПФ, зокрема на державному рівні визначити порядок придбання акцій іноземних емітентів та купівлі іноземної валюти пенсійними фондами, а також збільшення частки банківських металів; та частки державних цінних паперів в інвестиційних портфелях НПФ;
- впровадження Програми інформування населення щодо переваг вкладень до недержавних пенсійних фондів;
- запровадити другий рівень пенсійної системи, що дасть можливість зрозуміти пересічному громадянину переваги і третього рівня пенсійного забезпечення та поживавить роботу пенсійних фондів;

- розвивати співпрацю із роботодавцями та професійними спілками;
- здійснювати підтримку великих підприємств-емітентів, які є основними постачальниками внутрішніх акцій на вітчизняний фондовий ринок.

Окрім негативних наслідків економічна криза надає і ряд переваг для фінансових установ, зокрема це можливість придбання інвестиційних інструментів (об'єктів нерухомості, цінних паперів) за дещо нижчою ціною і продаж у майбутньому за вищою. Специфіка саме НПФ полягає у довгостроковості його діяльності і очікуванні результатів у майбутньому. Окрім того, власне через довгострокові вклади НПФ залишаються перспективним джерелом отримання додаткової пенсії для молоді.

1. Основні показники системи недержавного пенсійного забезпечення за перший квартал 2009р.// <http://www.dfp.gov.ua/732.html>
2. <http://bin.com.ua/templates>
3. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 01.01.2004р.
4. Доповідь Голови Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України Альошина Валерія Борисовича. Матеріали всеукраїнської наради з питань розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.- К. 2009

О.О. Бонецький, В.М. Кацшин
Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОШОВИХ АГРЕГАТІВ В УКРАЇНІ

©, О.О. Бонецький, В.М. Кацшин, 2009

Анотація

Актуальність питання дослідження грошових агрегатів в Україні полягає у тому, що грошові агрегати дають чітке уявлення про склад елементів грошової маси, також дослідження даного питання дає можливість не тільки ґрунтовно аналізувати зміни грошової маси, а й визначати ступінь розвитку грошової системи країни, шляхи стабілізації і зміцнення національної валюти.

Виклад основного матеріалу

Сьогодні актуальним є питання про курс валют, друк грошей і їх кількість в обігу. Гроші виконують такі функції: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, а долари США – ще й функцію світових грошей.

Ключовим показником є грошова маса, яка включає в себе не тільки надруковані і випущені в обіг гроші. Під грошовою масою слід розуміти всю сукупність запасів грошей у всіх їх формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту в певний момент [1]. Але цей показник неоднорідний за своєю ліквідністю, тому його ділять на грошві агрегати. Їх кількість не є завжди однаковою у різних країнах (у США їх є чотири, в Англії – п'ять, у Німеччині – три).

Грошовий агрегат – це специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності [1]. Грошові агрегати – зобов'язання депозитних корпорацій перед іншими секторами економіки, крім сектору загального державного управління та інших депозитних корпорацій [2]. На думку Савлука, дослідники найбільшу увагу приділяють агрегату М1, потім – М0. Отож, найбільшу ліквідність має агрегат М0, найнижчу – М3. Динаміка агрегатів у 2005-2007 рр. подана у табл. 1.

Починаючи з грудня 2002 року грошові агрегати складаються на підставі даних стандартизованих форм звітності Національного банку України та інших депозитних корпорацій (банків) за методологією МВФ. Національний банк України дає таку класифікацію грошових агрегатів [2]:

Грошовий агрегат М0 включає готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями.

Грошовий агрегат М1 – грошовий агрегат М0 та переказні депозити в національній валюті (М1–М0).

Грошовий агрегат М2 – грошовий агрегат М1 та переказні депозити в іноземній валюті й інші депозити (М2–М1).